

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Exertationes philosophicae, ad varia phil. partium capita accomodatae -
Ettenheim-Münste 105

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Exercitatio VI.

[urn:nbn:de:bsz:31-110983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110983)

ordine, sed cum subiecto colorato. Hinc tria haec posteriora universalia non substantiva sed adjectiva, sed non abstracto sed concreto nomine et relata ad subiecta, quibus conveniunt, exprimentur: Sic dicitur Homo est rationalis, petrus est habens sermonandi facultatem, baries est albus, p. et ratio est, quae haec universalia non sunt attributa, quae pluribus conveniant ad questionem factam, quale sit quid essentialiter, ut Differentia, vel quale sit quid necessario seu essentialiter secundario, ut Proprium, vel quale sit quid contingenter, ut Accidens.

45. Ob. 3.º Plura sunt, quam quinque universalia, si Differentia generica et Specifica, duo constituunt universalia. Atqui ita res se habet. Ergo p. Prob. min. Tam Differentia generica et Specifica duo constituunt universalia, quam Genus et Species. Ergo p.

Resp. neg. min. Ad eju^s prob. neg. ant. et part. Disparitas est, quia Genus et Species pluribus conveniunt diverso modo, illud tanquam pars essentia communior, haec tanquam tota essentia: at Differentia tam generica quam Specifica semper eodem modo tanquam pars essentia specialior plura exhibet.

Inst. Ideo Genus et Species sunt duo universalia, quia illud multis Species, haec multis individuis conveniunt. Ergo a pari Differentia generica et Specifica constituunt duo universalia; quia illa multas Species, haec multa individua exhibet.

Resp. neg. ant. Nam ideo solum Genus et Species sunt universalia, quia Genus, ut iam dictum, tanquam pars essentia communior, Species vero tanquam tota essentia multis convenire intelliguntur.

Exercitatio Sexta.

Ad cap. i. quarta partis Logica
De Methodo Analytica n. 206.

An Scientia, Fides, et Opinio simul possint consistere
in eadem mente de eadem re.

46. Conclusio. Scientia, Fides, et Opinio non possunt simul consistere in eadem mente de eadem re.

Prob. cognitio certa et evidens simul consistere non potest in eadem mente cum cognitione obscura et incerta. Atqui Scientia est cognitio certa et evidens, Fides cognitio certa quidem sed obscura, Opinio autem cognitio incerta. Ergo Scientia, Fides, et Opinio non possunt simul stare in eadem mente de eadem re. Prob. Inaj. Cognitio evidens omnino a se removet tam obscuritatem quam non amolitur fides, tum dubitandi rationem seu incertitudinem, quod et ipsa fides partat, quam relinquit Opinio. Ergo simul stare non possunt p. proinde etiam quis argumenta seu motiva vel media Scientia, fidei, et Opinioni simul animo retinere possit, tamen solum Scientia argumentis affici debet, fidesque et Opinio ipsi fiunt omnino inutiles.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1° Ea possunt simul esse, quae sibi invicem non opponuntur. Atque Scientia, Fides, et Opinio sibi invicem non opponuntur. Ergo p.

Resp. Dist. min. Scientia, Fides, et Opinio sibi invicem non opponuntur quantum ad media, quibus utuntur, vel quantum ad rem, quam probant, con. quantum ad effectum, quem produciunt, neg. univ. et cons. Quamvis Scientia, Fides, et Opinio non sint opposita quantum ad media, quibus utuntur, et quantum ad rem, quam probant, utpote quae rem eandem, v. g. Dei existentiam diversis quidem, non tamen oppositis argumentis affirmant; opposita tamen sunt ratione effectus, quem in mente produciunt; nam Scientia evidentiam et certitudinem, Fides obscuritatem, Opinio autem incertitudinem et fluctuationem inducunt; evidentia autem et obscuritas, certitudo et incertitudo sibi invicem opponuntur.

Inst. 1° Mens potest simul habere rei aliusque evidentiam certitudinem, et obscuram certitudinem, necnon incertitudinem sine ulla oppositione. Ergo p. Prob. ant. ut mens eas habere possit, sufficit, ut mediis seu motivis utatur, quae uniusque earum conveniunt. Atque id potest. Ergo p.

Resp. neg. ant. Adejus prob. neg. maj. Licet enim mens uti possit talibus mediis seu motivis, non tamen iis omnibus simul affici potest, sed illis solum, quae sunt evidentia.

Inst. 2° Motiva Scientiae, Fidei, et Opinionis sunt compossibilia in eadem mente. Ergo et eorum effectus, scilicet ipsa Scientia, Fides, et Opinio.

Resp. Dist. ant. Sunt compossibilia, ut à mente percipiantur, con. ut mens ipsis appetatur, aut iis afficiatur, neg. ant. et cons. quia, ut iam diximus, mens presente motivo certo et evidenti, et solum movetur et non aliis.

Inst. 3° Motiva Scientiae, Fidei, et Opinionis non magis opponuntur, quam lumina majus, minus, et minimum. Atque haec privatim non opponuntur. Ergo p.

Resp. neg. maj. Nam lumina minus et minimum non negant lumen majus; at obscuritas et opinio negant evidentiam, p.

Ob. 2° Mens humana habet Scientiam de existentia Dei, et simul etiam habet fidem de eadem Dei existentia. Ergo Scientia et Fides de eadem re possunt simul stare in eadem mente.

Resp. Dist. ant. Mens humana p. et simul etiam habet fidem de eadem Dei existentia improprie dictam et velut ex eius Scientia resultantem, con. fidem proprie dictam, et quae omnem Scientiam excludat, neg. ant. et cons. Existentia Dei ad fidem proprie non pertinet; cum cognitio existentiae Dei fidem divinam antecedit: quippe revelatis credimus propter Dei jam cogniti auctoritatem. Mens igitur humana existentiam Dei hoc sensu duntaxat credere dicitur, quod scilicet ita sit affecta, ut existentiam Dei credere parata esset, si Scientia abesset.

Inst. Apostolus Heb. ii. v. 6. Credere, inquit, oportet auctentem ad Deum, quia est. Et Ecclesia in Symbolo canit, Credo in Deum. Atqui haec non possunt intelligi nisi de fide proprie dicta. Ergo p.

Resp. neg. min. Possunt enim et debent intelligi de fide improprie dicta et scientiam existentiam Dei jam supponente. Praeterea Apostolo hic non videtur esse sermo de Dei existentia praecise, utpotè cujus scientiam omnes habere declarat Rom. i. v. 19. Sed de illius attributis dumtaxat; unde statim subdit, Et inquit, ventibus se remunerator sit, p. Vid. Comment. P. Germani Cartier in hac loca. Similiter Ecclesia in Symbolo fidem attributorum divinarum potius commendat, quam existentiam Dei. Sed haec Theologos spectant.

49. *Ob. 3°* Opinio non efficit mentem actu fluctuantem. Ergo effectus opinionis non opponitur effectui scientiae. *Prob. aut.* Formido actualis non est de essentia opinionis. Ergo p.

Resp. neg. utrumque aut. Nam objectum, cui mens ut motum probabilis appetitur, vel ut fallibile ei apparet, vel non? Si secundum, tunc actus, quo huic objecto mens appetitur, non est opinativus, sed certa et evidens cognitio ex parte mentis cognoscentis, et sic cessat questio: si vero menti appareat ut fallibile, potest ei apparere debet; tunc impossibile est, ut mens actu non formidet, aut non cum quadam hesitatione objecto adhaereat.

Inst. Potest quis elicere actum ex motivis probabilibus tantum, qua putet esse certa. Atqui talis actus est sine formidine actuali, et tamen opinativus. Ergo p.

Resp. Dist. min. Talis actus erit opinativus ex natura motivorum, *con.* respectu elicientis, qui putat ea motiva esse certa et evidenter, *neg. min. et cons.*

50. *Ob. 4°* Tam potest quis sive simul et opinari de eadem re per diversa motiva, quam possit amare simul et odire idem objectum per diversa motiva, v. g. amare hominem, quia est consanguineus, et odire eundem, quia est improbus. Ergo p.

Resp. neg. aut. et parit. Ratio disparitatis est, quia, qui amat hominem, eo quod consanguineus sit, et eundem odit, eo quod improbus sit, proprie non amat et odit idem objectum sed diversa, nempe consanguinitatem et improbitatem.

Inst. 1° Valet instituta paritas, si scientia et opinio de eadem re per diversa motiva non opponantur inter se, sicut nec amor et odium per diversa motiva. Atqui scientia et opinio nullo genere oppositionis sibi invicem opponuntur, non contrariè, nec contradictoriè, p. Ergo p.

Resp. neg. min. Nam scientia et opinio de eadem opponuntur contrariè ratione sui, quatenus scilicet una est cognitio certa, altera autem incerta: contradictoriè vero opponuntur ratione effectus, quem parerent in mente, quatenus eam praestarent certam simul et non certam de eadem re.

Inst. 2° Contraria dicuntur ea, quae magis secum invicem pugnant, quam cum aliis. Atqui scientia et opinio de eadem re minus pugnant

seum invicem, quam cum aliis; quia Scientia et Error de eadem re magis pugnant seum invicem, quam Scientia et Opinio. Ergo p.

Resp. Dist. min. Atque Scientia et Opinio minus pugnant inter se quoad veritatem et falsitatem, quam Scientia et Error, cons. Minus pugnant quoad certitudinem et incertitudinem, neg. min. et cons. Nempe Scientia et Error plurimum inter se pugnant quoad veritatem et falsitatem: Scientia autem et Opinio plurimum quoad certitudinem et incertitudinem.

Inst. 3°. Dua cognitiones, quae eandem veritatem affirmant vel eandem falsitatem negant, non plurimum pugnant inter se. Atque Scientia et Opinio supponuntur hic idem affirmare, vel idem negare. Ergo p.

Resp. Dist. maj. Si idem affirmant sine speciali oppositione, cons. Sicut neg. maj. et sic Dist. min. neg. cons. Scientia et Opinio specialem habent oppositionem, quatenus una dicit rem esse absque formidine erroris, altera dicit cum formidine.

Inst. 4°. Idem aperitur Scientiam et Opinionem habere specialem inter se oppositionem; quia, sicut Scientia parit in mente certitudinem, ita dicitur Opinio parere incertitudinem seu formidinem. Atque falsum est, quod Opinio pariat incertitudinem. Ergo p. Prob. min. Si Opinio pareret incertitudinem, quod plures quis haberet de eadem re opiniones, ob plura opinandi motiva, eo magis magisque dubitaret de illa. Atque hoc est contra experientiam. Ergo p.

Resp. neg. min. ad ejus prob. neg. seq. maj. Nam Opinio non solum parit incertitudinem, sed et aliqualem notitiam rei, de qua mens opinatur; atque dum multiplicantur motiva opinandi de eadem re, crescit magis ac magis notitia rei illius, sicque sensim ac sine sensu minuitur mentis incertitudo, quamvis non omnino tollatur, nisi acceperint motiva certa et evidentia, quae Scientiam efficiant.